

„BRONIUS KAZYS BALUTIS“

Tai pirmas veikalas apie mūsų diplomatus. Tos rūšies veikalai gali pažiūrėti įvairiomis kryptimis: nušviesti patį asmenį bei jo reikšimą veikloje, nušviesti pro asmenį pačias diplomatinės problemas ir jų sprendimo eigą, nušviesti su jo veikla Lietuvos diplomatijos ir jos kadrybės brendimą. Pirmasis atžvilgis turi daugiau asmeninės reikšmės, antrieji du — visuomeninės, valstybinės.

Knyga apie Balutį yra pasirinkusi daugiau pirmąjį uždavinį. Vaizdžiai aprašyta Balučio jaunystė, jo gyvenimas ir augimas Amerikoje, jo reikšmės diplomatijoje, jo bendradarbių ir visuomenės veikėjų šilti atsiliepimai apie Balutį žmogų ir įstaigos viršininką. Balutis čia išauga gyvas lietuvis patriotas ir sumanus apdairus diplomatas.

Bet Balučio diplomatinės veiklos pilno vaizdo knyga neduoda. Ryškus Balutis jo diplomatinės karjeros pradžioje. Būtent, jo vaidmuo Suvalkų derybose, derybose dėl sutarties su Želigovskiu ar lenkų vyriausybe plebiscito reikalu, dėl Hymanso projekto. Tačiau Balutis paskiau buvo kelerius metus Lietuvos atstovas Washingtone, nuo 1933 metų Londone. Knygoje teprašyta, kaip jis santykiavo tenai su

lietuvių išeivine visuomene. Bet tai nėra atstovo tiesioginis uždavinys. O jo tiesioginė veikla, santykių tarp Lietuvos ir Amerikos, paskiau Anglijos plėtojimas neaprašytas. Lyg tos veiklos visai nebūtų buvę. Suminima, su kokiais bendradarbiais teko Balučiui dirbti pasiuntinybėse, bet net nesuminima, kas prieš jį Lietuvai tose valstybėse atstovavo. Lyg jokių santykių nebūta. Tie laikai jau nėra jokia paslaptis, kad apie juos reiktų tylėti.

Šaltiniai apie Balučio veiklą — daugiausia paties Balučio pasakojimai. Tuose pasakojimuose jis iš dalies atlieka ir antrąjį aukščiau suminėta uždavinį — parodo, kokiose aplinkybėse teko organizuoti anuo metu Lietuvoje diplomatinis darbas. Įdomių vaizdžių smulkmenų duoda. Jis pasakoja, pvz., kaip važiavo į Suvalkų derybas, kaip buvo pakviesti aliantų atstovai, kaip ten Suvalkuose vaišinosi, kaip Balučio šoferis ant akmenų krūvos užlėkė. Visa tai gyva ir įdomu. Bet pačios derybų esmės, klausimų kėlimo iš lietuvių ir lenkų pusės, net rezultatų taip ir neduodama. Panašiai nutinka ir su kitais klausimais. Derybose su latviais dėl sienų patiriam, kaip delegacija ant šiaudų nakvojo, kaip su savim ir maistą ir gėrimą turėjo vežiotis, bet kokia buvo latvių pozicija bei argumentacija, kokia mūsų, nepatiriam. Gal prileidžiama, kad visa tai žinoma. Tuo atveju tektų pastebėti, kad šita prielaida nėra teisinga, turint galvoje dabartinį jaunesnį skaitytoją. Arba plačiau aprašoma gruodžio 17: kaip Balutį gabeno į štabą, kas buvo to sukilimo organizatoriai, kaip pats Balutis tą sukilimą vertina. Bet iš Užsienių reikalų ministerijos žmogaus būtų įdomiau sužinoti, kaip užsienio dėl to buvo reaguota, ar iš ten turėta kokių sunkumų.

Kaip pareigūnas, Balutis turėjo daug santykių su kitais žmonėmis. Juos ir jų veiklą atestuoja labai kurtuaziškai. Tai tauru ir sykiu diplomatiškai. Bet negalima pasakyti, kad istoriškai, pvz., būtų teisingai nušviesta atskirų asmenų rolė

Klaipėdos sukilime; kad knyga teisingai būtų įvertinusi Užsienių reikalų ministerijos diplomatinio kadro paruošimą.

Malonu, kad apie Balutį knyga parašyta; ypačiai naudingi paties Balučio pasipasakojimai apie diplomatijos žygius, bet knyga parašyta taip, lyg tai būtų tik jubiliejinis paminėjimas. Dar labiau tokį knygos pobūdį ryškina M. Biržiškos įvadinis asmeninių įspūdžių straipsnis. Tatai mažina jos pastovią visuomeninę ir istorinę vertę.

Bronius Kazys Balutis. Jo gyvenimas ir darbai. Spaudai paruošė Vytautas Širvydas. Išleido J. J. Bachunas. 1951, 128 psl., kaina 1.50 dol.